

Lahden kaupunki, Kaupunginhallitus, 30.09.2024

Lahden osallistuminen Horisontti-haun "Urban Soils Alive. Living Labs & Co-Creation for Soil Health Solutions (USALL)" - hankehakemukseen

4258/00.01.03.00/2024

Asian valmistelija / lisätietojen antaja

Ympäristökoordinaattori Laura Matkala, p.044 483 1684

Ympäristöjohtaja Elina Ojala, p. 044 482 6376

Päätös

Esittelijä

Kaupunginjohtaja Kynnäräinen Niko

Päätösehdotus

Kaupunginhallitus päättää, että Lahden kaupunki osallistuu Horisontti-haun "Urban Soils Alive. Living Labs & Co-Creation for Soil Health Solutions (USALL)" – hanke-ehdotukseen.

Samalla kaupunginhallitus tarkastaa pöytäkirjan tämän osalta heti.

Perusteluosa / aiempi käsittely

Lahden kaupunkia on pyydetty partneriksi nelivuotiseen "Urban Soils Alive. Living Labs & Co-Creation for Soil Health Solutions (USALL)" – konsortiohankkeeseen, jolle ollaan hakemassa rahoitusta Horisontti Eurooppa -ohjelman kautta. Kyseessä on kansainvälinen yhteistyöhanke, jossa on Suomesta mukana myös Luonnonvarakeskus (Luke). Hankkeessa on tarkoitus perustaa Lahteen living lab eli elävä laboratorio, jonka kautta voidaan edistää kaupungin kestävyystyötä maaperän terveyden näkökulmasta. Etenkin luontoposiitivisuus, ilmastonmuutokseen

sopeutuminen ja planetaarinen terveys linkittyvät vahvasti living labin teemaan. Kohteet ja käytännön toteutukset valitaan yhteistyössä asukkaiden, paikallisten yritysten ja muiden organisaatioiden sekä kaupungin ja Luken asiantuntijoiden kanssa. Hankkeen rahoitusosuus on 100 %.

Lahden kaupunki tavoittelee strategiansa mukaan johtavan ympäristökaupungin edelläkävijyydellä asukkailleen hyvinvointia ja yrityksille menestystä. Lahti on parhaillaan määrittelemässä kokonaisvaltaista luontotavoitetta, jolla haetaan laajempaa kestävyttä ja lisäksi Lahdella on luonnon ja ihmisen terveyttä ja hyvinvointia edistävä Luontoaskel terveyteen -ohjelma (planetaarinen terveys). Yli 95 % ruoantuotannosta, vedenkäsittelystä ja elinympäristöistä riippuu suoraan maaperän tarjoamista palveluista, joten maaperän tilalla on suuri vaikutus luonnolta saataviin palveluihin. Kaupunkialueiden maaperä kohtaa usein suurta räsitusta, jolloin sen luontainen vedenkäsittelykyky tai mahdollisuudet ylläpitää monimuotoista kasvillisuutta ja mikrobistoa kärsii.

Lahden kaupunki on saanut käyttäjiltä palautetta, että päiväkotijä ja koulupihat ovat paahteisia. Kuivina ja tuulisina päivinä hiekkapöly heikentää ilmanlaatua leikkipihoilla jopa siinä määrin, että hengitystieoireiden vuoksi ulkoilua on rajoitettava. Syynä ovat hiekkapäällysteet ja pölyä sitovan maa-aineksen ja kasvillisuuden puute avoimilla pihoilla. Lisäksi kovat asfalttipinnat voimistavat lämpösaarekeilmiötä kuumina ajanjaksoina ja heikentävät sadeveden imeytymistä maaperään rankkasateen osuessa kohdalle. Päiväkotien ja koulujen pihoissa voitaisiin useassa tapauksessa käyttää materiaaleja, jotka mahdollistavat maaperän tuottamia luontaisia palveluja. Useissa tutkimuksissa on todettu, että luontoperäiset pihapäällysteet,

luontomikrobeiltaan monipuolinen maaperä sekä monipuolinen kasvillisuus tuottavat fyysisiä ja psyykkisiä terveyshyötyjä. Kasvillisuuden monipuolistaminen on myös monin paikoin tarpeellista, ja se onnistuu usein suhteellisen kevyilläkin keinoilla. Esimerkiksi lajistoltaan yksipuolisen nurmikon voi paikoitellen muuntaa niityksi, tai puutarhaa villiinnyttää kasvilajistoa muokkaamalla. Monimuotoinen, kotoperäisiä kasveja käsittävä kasvillisuus on yksilajista nurmea vastustuskykyisempi paahteelle, ja vaikuttaa myönteisesti maaperän rakenteeseen, hiilensidontaan ja mikrobilajistoon. Niityt houkuttelevat myös pölyttäjiä ja vähentävät säännöllistä nurmikon leikkaustarvetta.

”Urban Soils Alive. Living Labs & Co-Creation for Soil Health Solutions (USALL)” – konsortiohanke liittyy Horisontti Eurooppa -ohjelman EU:n maaperämissiön toteuttamista varten avattuun rahoitushakuun (Living Labs in urban areas for healthy soils, HORIZON-MISS-2024-SOIL-01-02). Rahoitushaussa painotetaan yhteistyötä EU:n maaperämissiön ja EU:n kaupunkimissiön välillä. Padovan yliopisto Italiasta vetää konsortiota, jossa on mukana toteuttajia myös Tshekistä, Portugalista, Puolasta, Belgiasta ja Itävallasta. Suomesta mukana olisi Lahden lisäksi myös Luonnonvarakeskus (Luke) omalla budjetillaan. Lahden lisäksi hankkeen muut kaupunkipartnerit ovat Padova (Italia), Elbląg (Puola), Praha (Tshekki) ja Wien (Itävalta). Hankkeen tavoitteina on kehittää, tunnistaa ja testata uusia keinoja urbaanin maaperän terveyden parantamiseksi Euroopassa, ottamalla huomioon kiertotalouden näkökulmat. Mukana oleviin kaupunkeihin perustetaan kuhunkin maaperän terveyttä edistävä living lab, elävä laboratorio, jossa on mukana 10–20 erillistä maaperän kuntoa parantavaa pilottikohdetta. Living lab -hankkeet ovat käyttäjälähtöisiä ekosysteemejä, joissa eri sidosryhmät, kuten yritykset, julkinen sektori, korkeakoulut ja käyttäjät, tekevät yhteistyötä uusien ratkaisujen,

palvelumallien ja toimenpiteiden kehittämiseksi ja testaamiseksi aidossa ympäristössä. USALL-hankkeen living labien tarkat kohteet valitaan vasta hankkeen käynnistyttyä, mutta kaupungit ovat hakemusta varten valikoineet sopivia teemoja tutkittuun tietoon, aiempaan kokemukseensa ja asukaspalautteeseen perustuen. Lahden tapauksessa hankerahoja on kaavailtu käytettävän esimerkiksi päiväkotitai koulupihojen läpäisemättömän päällysteen korvaamiseen muilla ratkaisuilla, nurmialueiden niityttämiseen sekä kaupunkiviljelijöiden puutarhojen monimuotoistumisen tukemiseen. Hankkeen tutkimuspartnerit ottavat näytteitä maaperästä ja arvioivat kokeilujen tuloksia niiden kautta. Hankkeeseen osallistuminen tukee Lahden kaupungin kansainvälistä yhteistyötä tutkimusorganisaatioiden kanssa, ja antaisi meille uutta tietoa aiheesta, jota meillä ei vielä ole riittävästi huomioitu, mutta joka vaikuttaa oleellisesti kaupungin luonto- ja ilmastotavoitteisiin. Hanke tukee myös Suomen hallitusohjelmaan sisältyvää Suomi liikkeelle -ohjelmaa, jota Lahti on toteuttamassa, sillä siinä edistetään luonnon virkistyskäyttöä sekä ihmisten terveyttä ja hyvinvointia.

Lahden budjetiksi hankkeessa on noin 500 000 euroa, jolla on tarkoitus sekä toteuttaa käytännön pilotteja että palkata kaupungille Living lab manager eli elävän laboratorion päällikkö 3,3 vuodeksi. Koko konsortion budjetti on 12 miljoonaa euroa. Hankkeessa ei ole omarahoitusosuutta, vaan se rahoitetaan täysin EU-rahalla. Hanke kestää neljä vuotta ja alkaa vuoden 2025 ensimmäisellä puoliskolla mikäli se saa rahoituksen.

Hankehakemuksen määräpäivä on 8.10.2024.

Muutoksenhaku

Oikaisuvaatimus

Toimenpiteet

Tiedoksi valmistelijat